

Yeni AKP Hükümeti'nin Programı'ndaki enerji bölümü değerlendirildi...

'CİDDİ PLAN ve ÖNGÖRÜ YOK'

Makina Mühendisleri Odası ve Maden Mühendisleri Odası, Hükümet Programı'na ilişkin değerlendirmelerinde, "ciddi bir plan ve öngöründe bulunulmamasını" eleştirdiler.

Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz'ın açıklamasıyla kamuoyuna duyurulan Hükümet Programı'na ilişkin değerlendirmede, Türkiye'de bugüne kadar enerji ihtiyacının esas olarak yeni enerji arzıyla karşılamaya yönelik bir politika izlendiği anımsatıldı. Açıklamada, şöyle denildi:

"Dağıtımda yüzde 20'leri aşan kayıp-kaçaklar ve nihai sektörlerde yüzde 50'nin üzerine çıkabilen enerji tasarrufu imkanları göz ardı edilmiştir. Oysa bundan sonra yatırımlarda izlenecek temel ilke, 'önce enerji tasarrufu için yeni yatırım yapılması, bu yatırımlarla sağlanan tasarruflar yeterli olmadığında yeni enerji üretim tesisi yatırımı' olmalıdır. Ancak bu ilke Hükümet Programı'nda göze alınmamıştır."

Enerjiyi tüketen sektörlerle enerji alanındaki ilişkiye işaret edilerek, enerjinin daha kontrollü yönetimine vurgu yapılan açıklamada, programda bu anlamda herhangi bir atıfa da rastlanmadığı belirtildi. "Enerji sektörü bütüncül bir enerji planlaması yaklaşımına sahip değildir" denilen açıklamada, programda elektriğe zam yapılmamasının olumlu olarak nitelenmesi de şöyle eleştirildi:

"Artan maliyetlerin yükünün devlet kuruluşlarının sırtına yüklenmesi, devletin ödemeler

iş dengesini bozmuş, kuruluşları finansman açısından daha zayıf hale getirmiştir."

Yaşanan elektrik enerjisi sıkıntısının temelinde ısrarla sürdürülen enerji sektörünün serbestleştirilmesi ve özelleştirilmesi politikaları olduğu belirtilirken, şu değerlendirmeye yer verildi:

"Avrupa piyasalarının dış rekabete açılmasının, serbestleştirme ve özelleştirmenin mucidi ve hamisi Avrupa Birliği tarafından Rusya v.b. ülkeler gerekçe gösterilerek engellendiği bir dönemde, Türkiye'nin yakın dönemde başarısızlığa uğramış serbestleştirme ve piyasacı rekabet politikasında ısrar etmesi anlamsızdır. Özel sektör ve özellikle dış sermaye Türkiye'ye yeni tesisler kazandırmaktan çok, mevcutları ekonomik değerinin altında satın almaya yönelmiştir. İzlenen bu politikalar sonucunda enerji arzı güvenilir şekilde yönetilemez hale gelmiştir. Oysa enerji sektöründe hassas bir planlama zorunludur. Hızla artan enerji ihtiyacının yalnızca yeterli kar oranları güvence altına alındığında yatırım yapacak olan özel sektör eliyle karşılanması mümkün değildir. Sorunun çözümü, elektrik üretim, iletim ve dağıtımının özelleştirilmesinden değil, kamusal planla-

mayı esas alan, kamusal üretimi de öngören şeffaf bir yapının tesis edilmesiyle mümkündür."

Programda doğalgazın elektrik üretimindeki payının düşürülmesinin dile getirildiği, ancak bunun için çok somut ve yatırımlara dayalı bir planın ortaya konulması gerektiği kaydedilen açıklamada, "Aksi durumda 'al-ya da öde' anlaşmaları ile alınan arz fazlası doğalgazın nerede kullanılacağı sorusu aklı gelmektedir" denildi.

Türkiye'nin acil sorunu, "40 bin megavatlık kurulu gücün yalnızca 28 bin 800 megavatının kritik bir noktada kullanılabilmesi" olarak ortaya konulan açıklamada, santrallerin iyileştirme çalışmalarının acil olarak tamamlanması gerektiği, yetersiz yatırım yüzünden eksik arz kapasitesinin yeni gündelik politikalarla kapatılmasının mümkün olmadığı uyarısı yapıldı.

Türkiye'nin bir "enerji koridoru" değil, "enerji terminali" olmasının hedeflenmesi istenirken, bu konudaki çalışmaların da bütünlüklü bir strateji ve programdan yoksunluğuna işaret edildi. Açıklamada, şu görüşlere yer verildi:

"Türkiye'nin TPAO eliyle İran'da doğal gaz üretim çalışmalarına girmesine yönelik anlaşma olumlu bir gelişmedir. Bu anlaşmanın TPAO'nun çıkaracağı gazın bir bölümünün Türkiye'de kullanılmasına imkan verecek biçimde hayata geçirilmesi sağlanmalıdır. TPAO eliyle benzer arama üretim çalışmaları, Azerbaycan, Özbekistan, Türkmenistan ve

Kazakistan'da da yapılmalıdır. Bu çalışmalar yapılmadan, boru hattını basacak gazı bulmadan, henüz yatırım aşamasında olan 12 milyar metreküp kapasiteli Türkiye-Yunanistan doğalgaz boru hattı ile halen proje aşamasında olan 31 milyar metreküp kapasiteli Nabucco projesini sonuçlanmış projeler olarak gösterip övünmenin anlamı yoktur. Türkiye'nin birincil enerji ihtiyacının yüzde 63.17'sini karşılayan petrol ve doğalgazda bugün için yüzde 8 ve yüzde 3 olan yerli üretim miktarını azami düzeye getirebilmek için, TPAO'nun karada ve denizlerdeki arama ve üretim çalışmalarını desteklenmelidir. Bu konuda da Hükümet Programı'nda somut bir taahhüt bulunmamaktadır."

Yenilenebilir enerji kaynaklarına ilişkin yasaları olumlu bir girişim olarak nitelenirken, bu alanda kaydedeğer bir arz artışı olmadığına dikkat çekilen açıklamada, yapılan uygulamalar ve Hükümet Programı şöyle eleştirildi:

"Devletin bir eli lisansları verirken, diğer bir eli; teknik engellerle gerekli yatırımların yapılmasını engellemektedir. Buna en iyi örnek rüzgar enerjisiyle ilgili uygulamalardır. İletim şebekesine bağlanamayacağı' gerekçesiyle, bir dizi rüzgar santrali projesi önlendi. EİEİ çalışmalarına göre değerlendirilmeyi bekleyen 120 milyar kilovatsaat eşdeğeri 48 bin megavat rüzgar enerjisi potansiyelinin nasıl hızla devreye alınacağı, Hükümet Programı'nda yer almamaktadır. Aynı şekilde henüz atıl durumda olan 170 milyar kilovatsaat elektrik üretimi potansiyeline sahip hidrolik kaynakların nasıl değerlendirileceği de Program'da yer almamaktadır."

Finlandiya örneği verilerek, nükleer enerjinin özel sektöre bırakılmayacak ciddi bir konu olduğu görüşünün gündeme getirildiği açıklamada, "Kaldı ki, yerli linyit, hidrolik, rüzgar

ve jeotermal kaynaklarıyla, ilave 372 milyar kilovatsaat elektrik üretimi imkanı varken, bu kapasitenin dokuzda biri bile etmeyen 40 milyar kilovatsaat kapasiteli nükleer santraller için ülkemizi milyarlarca dolarlık borç yükü, yakıt ve teknolojik bağımlılık ve atık sorunuyla karşı karşıya bırakmanın bir anlamı yoktur" denildi.

Hükümet Programı'nda gündeme getirilen küresel ısınma konusunda ise "özellikle yerli linyit kaynaklarımızın değerlendirilmesinin önüne çıkabilecek muhtemel engellerin aşılması ve ülkenin kendi enerji politikasını kendi çıkarları doğrultusunda yönetmesine engel teşkil edecek hususlar için önlemlere" yer verilmemesi eleştirildi.

Kentlerde yaygınlaşan gaz kullanımında, ulusal düzeyde geçerli bir şartname ve uygulama birliği sağlanamadığı saptamasına da yer verildi.

Maden Mühendislerinden Program Eleştirisi

Hükümet Programı'nda ciddi bir plan ve öngörü olmadığı görüşüne katılan Maden Mühendisleri Odası da 21 Eylül 2007 tarihinde yaptığı basın açıklamasında, "Özellikle doğal kaynaklarımızdan ve madenlerimizden tek bir cümle ile dahi bahsedilmemesi, hükümetin bu konulara ne derece önem vereceğinin bir göstergesidir. Oysa, kendi kaynaklarını kullanamayan ülkelerin kalkınma yarışında gerilere düşeceği tüm kesimlerin kabul edeceği bir gerçektir" tepkisini ortaya koydu.

Program'da dile getirilen doğalgazın elektrik üretimindeki payının düşürülmesi hedefi için "çok somut ve yatırımlara dayalı bir planın ortaya konulması" gerektiğine dikkat çeken Maden Mühendisleri Odası, özellikle yerli linyit kaynaklarının değerlendirilmesi ve ülke çıkarları doğrultusunda enerji politikası izlenmesi önüne çıkabilecek engellere yönelik önlemlerin programda yer almamasını da eleştirdi.

Maden Mühendisleri Odası, Program'da yer almasını istediği konuları da şöyle sıraladı:

"• Her tür ekonomik faaliyette olduğu gibi madencilik faaliyetlerinde de amaç, insanın refah ve mutluluğudur. İnsan onuruna ve emeğine saygı, madencilik faaliyetlerinin planlanma ve uygulanmasında hareket noktası olmalıdır. Kamu yararı öncelikli olarak göz önünde tutulmalıdır.

• Madencilik sektörünün tüm alt sektörlerinde üretim artırılmalıdır. Ancak söz konusu üretimin hedefi dış satım değil, ülke sanayi sektörleri olmalıdır. Madencilik sektörünün ülke kalkınmasındaki kritik önemi, fazla miktarlarda üretilip yurt dışına satılarak döviz elde edilmesinde değil, ancak, yerli sanayiye düşük maliyette ve kaliteli girdi sağlamasındadır. Bu çerçevede, madencilik sektörünün planlanmasında ülke sanayi sektörleri ile entegrasyon ön planda tutulmalıdır.

• Ülkemizin ihtiyacı olan enerjinin, yerli maden kaynaklarımızdan karşılanması öncelikli hedef olmalıdır. Sanayinin ihtiyacı olan ucuz enerji üretiminin sağlanması ve bu enerjinin sürekli ve güvenilir olması bakımından, yerli maden kaynaklarımızın kullanılması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Elektrik enerjisi arz-talep dengesinin sorunsuz sürdürülebilmesi için, ulusal maden kaynaklarımıza öncelik veren, akılcı bir enerji politikası zaman kaybedilmeden oluşturulmalıdır.

• Toplumsal, ekonomik ve çevresel bakımdan sürdürülebilir bir madencilik sektörünün gelişimi; devlet, sektörde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar ile demokratik kitle örgütleri ve meslek odalarının yapıcı işbirliği ile mümkündür. Söz konusu tarafların doğrudan katılımları olmaksızın hazırlanacak herhangi bir sektör planının ya da plan uygulamasının başarılı olması mümkün görülmemektedir." ■